

tion ville opnå igennem årene på bekostning af befolkningens indflydelse gennem sine folkevalgte repræsentanter. Denne udvikling har tydeliggjort, at pressionsgrupper og særinteresser kan manipulere med et folketingsflertal. Derimod kan sådanne interessegrupper ikke manipulere med en hel befolkning.

Erfaringerne fra lande med folkeafstemning efter vælgerinitiativ viser i øvrigt, at lovproduktionen dæmpes i modsætning til erfaringerne fra Danmark og andre repræsentative demokratier uden tilsvarende folkeafstemningsregler. Her øges lovproduktionen til stadighed, og ikke mindst mængden af ændringer til eksisterende lovgivning griber om sig.

Derudover viser udenlandske erfaringer, at folkeafstemninger er populære og skaber en større følelse af politisk ansvar hos befolkningen. I de lande, hvor regler herom findes, ses der ikke at foreligge ønsker om at ophæve reglerne.

B. Folkelig selvbestemmelsesret

Adgangen til folkeafstemninger på vælgerinitiativ baserer sig på en idé om folkelig selvbestemmelsesret og direkte demokrati. Direkte demokrati medfører og betyder naturligvis, at vælgerne direkte kan være med til at afgøre alle sager i stedet for at overlade ansvaret til repræsentative organer som for eksempel Folketinget. Udtrykket »folkelig selvbestemmelsesret« betyder, at den politiske magt både teoretisk og praktisk ligger hos folket, hvor den rettelig hører hjemme. I Danmark eksisterer der demokrati, hvor det forudsættes, at folket vælger og bestemmer politikens virkemåde. I virkelighedens verden er folkets reelle indflydelse på politikken begrænset.

Langt de fleste politiske afgørelser er overladt til de lovgivende forsamlinger. De lovgivende forsamlinger udarbejder og afgør i realiteten selve forfatningen. Netop i forfatningen defineres eller begrænses den folkelige selvbestemmelsesret. Selv i de tilfælde, hvor man enten ønsker eller forfatningen kræver folkets tilslutning gennem folkeafstemninger, er det den lovgivende forsamling, der fastsætter afstemningstemaet og dettes ordlyd. Det vil sige, at den ultimative politiske magt i realiteten ligger hos den lovgivende forsamling og ikke hos folket.

Et demokratisk – det vil sige virkelig valgt af og som folkets repræsentanter – Folketing skal som et minimum overlade den samme autoritet til folket som til sig selv.

Det er indlysende, at hvis direkte demokrati i sig selv skal have nogen mening, må det naturligt høre sammen med den folkelige selvbestemmelsesret. Naturligvis kan den folkelige selvbestemmelsesret ikke

være fuldstændig, men i videst muligt omfang kan man bruge direkte demokrati til hævdelse af selvbestemmelsesretten som en pragmatisk mulighed.

C. Fordele ved direkte demokrati

Forudsætningen for en effektiv gennemførelse af demokratiet er, at det direkte demokrati får mulighed for at virke på optimal måde. Det fordelagtige ved det direkte demokrati kan opdeles i tre punkter:

1. Interesseorganisationers indflydelse kan begrænses.
2. Adskillelse af lovgivning og budgetlægning.
3. Sikring af konkurrence mellem forskellige offentlige instanser.

1. Interesseorganisationers indflydelse kan begrænses

Interesseorganisationer har ofte en relativ stor indflydelse, selv om den enkelte organisation ikke repræsenterer en særlig stor gruppe mennesker. Interesseorganisationen kan under alle omstændigheder være meget magtfuld – såvel økonomisk som politisk.

Gennem folkeafstemninger kan interessegruppernes ofte markante indflydelse begrænses, når mindretallet ønsker sættes op imod flertallet i en afstemning. Hvis et forslag skal opnå vedtagelse, det vil sige flertal gennem en folkeafstemning, er det nødvendigt, at en stor del af vælgerne opnår fordele ved forslagets vedtagelse. I den almindelige dagligdags lovgivning er det ofte kun små grupper, der opnår fordele. Med andre ord vil resultatet for flertallet være en forbedring ved folkeafstemninger, mens almindelig lovgivning oftest kun tilgodeser mindre interessegrupper.

2. Adskillelse af lovgivning og budgetlægning

Gennem direkte demokrati (folkeafstemninger) er det muligt at adskille de budgetmæssige beslutninger og den egentlige lovgivning, da de enkelte vælgere opnår mulighed for at tage særskilt stilling til hvert punkt.

Det repræsentative system kan imidlertid dårligt undgå at sammenblende de politiske beslutninger. Som vælger er det muligt, at man støtter det ene partis holdninger om skattensættelser, men samtidig er imod det samme partis holdning til kirkepolitik. I det repræsentative demokrati kan man ikke fravælge den del af et politisk parti, man ikke kan lide. Man får hele pakken. Som enkeltstående vælger er der ingen mulighed for at adskille de to spørgsmål.

En sammenblanding af forskellige emner reducerer den generelle velfærd. Det betyder, at ethvert system, der gør det muligt at adskille de forskellige be-